

آرشیو ملی اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

بروانین و بیر که ینه وه

شاره هه ننگ

وه رگیب بو کوردی: محمه د صالح ئیبراهیمی (شه پول)

وه رگیبانی: عه بدولکه ریم بی نازار شیرازی

شاره‌ه‌نگ

نوسراوی: عه‌بدولکه‌ریم بی‌ نازار شیرازی

وه‌رگیر بو‌کوردی: محهمه‌د صالح ئیبراهیمی (شه‌پول)

این کتاب با تسهیلات مادی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی چاپ شده است.

شماره هه ننگ

نوسراوی: عه بدولکه ریم بی بازار شیرازی
وه رگیرانی بوکوردی: محمه د صالح ئیبراهیمی (شه پول)
چاپی: یه که م ۱۳۷۴
تیراژ: ۱۰ هزار دانه
چاپی و بلاوهی: نویسنکه ی به لاوه ی فره نگی ئیسلامی

فروشگاه مرکزی: خیابان فردوسی، روبه روی فروشگاه شهر و روستا. تلفن: ۳۱۱۲۱۰۰

فروشگاه شماره یک: میدان انقلاب، بازارچه کتاب. تلفن: ۶۴۶۹۶۸۵

فروشگاه شماره دو: میدان نیاوران (شهید باهنر)، جنب مهمانسرای وزارت امور خارجه. تلفن: ۸۰۳۲۲۷۲

فروشگاه شماره سه: میدان حسن آباد، فروشگاه اتکا. تلفن: ۶۴۶۹۸۲۷

به ناوی خوی ده‌هنده و دلوفان و دل‌لاوین
به رکول و سهره تا

منی هه‌نگی هه‌نگوین جانه‌وه‌ریکم توئی مروف له هه‌مو شوینیک تیم
ئه‌روانی زور جارن به‌چکوله‌وه‌روایی ئه‌مه‌هینته ژمار بیجگه له‌هه‌نگوین
شوینه‌ورای ترم لینابینی، به‌لام من ئه‌مروکه توبانگ‌ئه‌که‌مه‌ ناو پلوره‌که‌مان تا
هه‌ندی له‌نه‌هینیه‌کانی ژیان‌ورازی ئافه‌رینشمان له‌نیزیکه‌وه‌بروانی.
ئه‌ی مروف! له‌ته‌ک‌منا‌وه‌ره‌تاپلوره‌که‌مان به‌تونیشان ده‌ین... ئه‌گه‌رچی
شاره‌که‌مان له‌بابه‌ت دریزی و پانی‌یه‌وه‌له‌نیو‌میت‌تی‌ناپه‌ری به‌لام هه‌ر ئه‌م‌شاره
به‌رته‌سکه‌ئه‌تخاته‌سهر‌سورمانه‌وه.

گه‌لوا! هه‌ر ئه‌مه‌که‌تو‌خوت‌به‌شهر‌یفترینی بونه‌وه‌ران ئه‌زانی.
ئه‌ی مروف! له‌سهره‌تاوه‌له‌بابه‌ت ئه‌ندازه‌وه‌به‌وردی له‌م‌شانه‌شه‌ش‌گوشانه
بنواره‌که‌چلون؟ له‌وپه‌ری پته‌ویدا خوشیک سازکراون و که‌میشی که‌ره‌سته‌تیدا
به‌کار براون.

له‌م‌شاره‌هه‌نگه‌دا جو‌ره‌ره‌وشتیکی به‌ته‌گوزو ورد بو‌هه‌ل‌سوران‌دن له‌گه‌ل
کریکی بی‌وینه‌و‌تیکوشانیکی بی‌وچان‌و‌بی‌ماندوبون ئه‌بینی، جا‌ئه‌گه‌ر
له‌ئافه‌رینشی هه‌ر‌یه‌که‌مان بنواری ئه‌بینی که‌هه‌ریه‌که‌مان بو‌کاری تایبه‌ت
خولقاوین، خوایش هه‌مو‌که‌ره‌سته‌و‌شت‌و‌مه‌کی‌کاری به‌جو‌ری‌شیاو‌پیداوین.
خولقان‌دن هه‌مو‌بو‌ئاگاداری‌خواه‌ن‌دله

دل‌نه‌ی‌خوا‌ناسینش هه‌ر‌نابه‌دله
ئه‌م‌گشته‌نه‌خشه‌عه‌جباته‌وا‌هه‌ن‌له‌بان‌ده‌رو‌دیوار
هه‌رکه‌هزر‌نه‌کاتو‌نه‌خشه‌و‌وا‌له‌بان‌دیوار
ئاو‌له‌به‌رد‌هه‌ل‌ئه‌قولی‌و‌باران‌له‌هه‌ور
هه‌نگوین له‌هه‌نگو‌و‌دور‌له‌زریوار
تادا‌دی‌ئه‌و‌دیو‌قسه‌له‌چاکه‌و‌هیزی‌خوایه
پشینان‌گوتوبانه: قسه‌هه‌زاره‌یه‌کی‌به‌کاره

سه‌ره تا
شاره هه‌نگ

ئه‌لین: هه‌نگی هه‌نگوین ساز، گیانداریکی کومه‌لایه‌تی به له کومه‌لانی
 رپک و پیک و به‌ته‌گوزا ئه‌ژی، جا بو ئه‌وه‌ی که‌چونه‌تی ده‌رکه‌وتنی کومه‌لی
 هه‌نگ به‌و رپک و پیکه‌وه‌تی بگه‌ین پووسته‌که‌وشه‌نی ژبانی کومه‌لایه‌تی
 باش شی بکه‌ینه‌وه. له‌م باب‌ته‌وه‌ زور قسه‌هه‌ به‌لام دوکتور «ئیکس مورتان»
 سنوریکی بو ئه‌م لیکولینه‌وانه‌ داناوه‌و توانیویه‌تی که‌ئهم کاره‌پیش‌بخات و جوان
 شی بکاته‌وه... دوکتور (ئه‌ی دیمس) وای بو چوه‌که‌ ژبانی کومه‌لایه‌تی هه‌نگ
 (ئه‌و گه‌زنده‌ کومه‌لایه‌تی به) ئه‌و گه‌زنده‌به‌که‌له‌ ناو کومه‌لیک دا ئه‌ژی که‌له
 دایک و باوک‌یان: به‌لانی که‌مه‌وه، له‌می یه‌ک په‌یا بوه‌که‌ توو‌گه‌رای
 کردوه‌وله‌گه‌ل بیچوله‌کانیدا به‌و له‌گه‌ل ئه‌وانا ئه‌ژی.
 ئه‌ندامانی ئه‌م دو نه‌وه‌ به، له‌شوینیک وله‌له‌ ژیر بنه‌میچیک، ویا خو
 خانویه‌کدا، ئه‌ژین و گه‌لی‌ها و کاری، هه‌مه‌ جو‌ره‌شیان، له‌ناودا هه‌ به.
 خو ئه‌گه‌ر ئه‌م زاینه‌ به‌لامانه‌وه، په‌سه‌ند بی و له‌گه‌لیا بروین بو‌مان
 ده‌رته‌که‌وی گه‌ ئه‌م هه‌نگه‌ کومه‌لایه‌تی به، ته‌مه‌نی دایکه‌کانیان، له‌هه‌مو ئه‌ندامی
 خیزانه‌کانیان درێژ تره.
 که‌چی ئه‌و گه‌زه‌ندانه‌ی که‌وا ژبانیکی کومه‌لایه‌تیان نیه، سی به‌کیکیان،
 به‌ر له‌وه‌ی گه‌راکانیان، هه‌لین و به‌چکه‌کانیان مل قوت بکه‌نه‌وه، ئه‌مرن.
 ئه‌م ته‌مه‌ن درێژی دایکه‌، له‌ژبانی کومه‌لایه‌تی هه‌نگ دا ئه‌لین،
 په‌یوه‌ندی به‌وه‌هه‌به‌که‌هه‌مو هه‌نگی ناوشاه‌ره‌نگ له‌دایکه‌، ناگاداری ئه‌که‌ن
 و سه‌رگولی هه‌نگینه‌کان، ئه‌خوا.
 گو‌رانی په‌روه‌رده‌کردنی هه‌نگ - هه‌مو ئه‌زانین له‌سه‌ره‌تاوه، هه‌نگ
 «مالی» نه‌بوه‌ و به‌ده‌ستی به‌ره‌ی ئینسان، نه‌ژیاوه، به‌لکو له‌ئه‌شکه‌وت وله‌نا و
 هو‌ل‌ل‌ل‌ایی، تاشه‌به‌ردی ناو‌چیاوزه‌ردا وله‌ناو بو‌شایی و قه‌له‌شی دارا، شانه‌ی ساز
 کردوه‌و ژیاوه. تا که‌م که‌م ئینسان پلور‌ه‌ی بو‌میش هه‌نگوین ساز کردوه‌و

«مالی» کرده هه لبت دواي شهوهي بهرهي مروف بايه خي ههنگويني بو
دهرکه وتوه.

کاتي مروف شهروانيته ميژوي پهروهده کردني ههنگ له لايه ن
مروفه وه گوياله ۱۸۵۱ زايي دازانايه ک به ناوي (لانکستوروثي) دواي سه رنج
داني فره، بوي دهرکه وت، که ههنگ چلون به وردی، شانه دروست شه کا
به تايهت به شتيکي چه سپناک که «ميوه» ديوارهي حوجره و هيلانه که ي وگه را و
ههنگوين ساز شه کات شهوه بو، شه زانايه، بو شهوهي ههنگ زور خوماندونه کا
وله باتي ديواره دانان و شانه سازکردن، هات سنوقيکي تهخته ي وه کوشانه بو
ههنگ دروست کرد که ئيتر ههنگ خهريکي ههنگوين سازکردن بيت.

دواي شه زانايه (گهنوس ميه رينگ) ودواي (فراز نالي) له سالي ۱۸۶۵
زايي داله ماده به کي تايهت که وه کو ميو، نهرم بو به شيوهي شانه، شانه سازيان کرد،
که کارو کو پروه وه ري که م بکاته وه و ههنگ له باتي شانه و ديواره ولانه سازکردن
هه ر خه ريکي ههنگوين سازکردن بي.

شهوانه ي و له به ک شاره ههنگ دا و اتا: له به ک پلوره دا شه زين شه مانه ن:

۱- سازن يادايکه. ۲- مي بينه، ئيشکاره کان.

۳- ههنگه نيره کان.

سه رنج را کيشه له ناوه هر پوره و پلوره و شارنک دا ته نيا يه ک دايکه، شه بي
هه بي، دوشازن نا بي هه بي - شه دايکه، له هه مو ههنگي نا و پوره و پلوره که دريژ
ترو گه وره تره، به لاي که مه وه، تا چوار سال شه زي و ته مهن شه باته سه ر، زگي
له سكي گشت ههنگي نا و شاره که باريک تره، باله کاني ناگاته لاي چژو پاشوي.
لاقي له لاقی مي بينه ئيشکاره کان، دريژه تره، لاقه کاني چالي کو که ره وه ي ده نكي،
تيانيه، نه چيله دان ونه جيکلدانه ي، ههنگوين جه مه وه کردن، وه نه لوي بو
دهرداني ميوه هه به پزدانيسي گه وره به. چژي بو گه زين و پيوه دان به سازنيکي
ترنيه، رهنگي دايکه شه گوردري و دپته سه رهنگي ههنگي نا و شاره که ي خوي.
۲- مي بينه ئيشکاره کان شه مانه پزداني چکو له بيان هه به وه له هي دايکه
چکو له تره و بو گه را دانان نا بي، وه بچو کترين، شه ندا مي نا و شاره ميش ههنگوين.

وهله هر پلوره وشاريكا چهنه هه زاريك ههن. باليان بو هه لفرين به قه وه ته - ههردو پشته قاجيان وه ك، كه وچكه و سه وته بو دانه كو كردنه وه، گول وايه له زگيشيان چوار لو هه به كه ميو ده رته دهن و ديواره شانه ي پي ساز بكنه. له داويني زگيشه وه، شتيكي گه زتن «چز» هه به كه بو بهرگري له خويان، له كاتي خويدا، به كاري ته بن.

۳- هه نكه ني ره كان - ته مانه، له مي بينه ئيشكاره كان درشت ترن - پاشويان، پانه و به مو: «توك» دا پو شراوه.

باله كانيان پانتر و گه وره تر و پته ون، له كاتي فرينا ويره وگفه ي دي. دوچاوي زه قيان هه به، ئامير و خوتوميان نيه كه بتوانن شيله و شيره ي گول بمژن و بيكه نه هه نگوين هه روا لاقه كانيشيان بو ده نكه تو ي گول، كو كردنه وه ناشي له نا و هه رپوره و پلوره به ك دا چهن سه ت سه ريك ني ره هه نكه هه به. له شانه ش ده رنا كه ون ته نيا پاييزان كه (مي بينه كان) خويان گورجه وه ته كهن و ني ره كان ناچار ته بن ده ركه ون.

لي ره دا چهن پرسيار دي ته گو ر وه كو ته مانه:

چ شتيك بو وه ته هو ي ته م جياوازي به له ناو ته نداماني ناو به ك شاره و پلوره هه نكا.

ته و كارانه چلون له نيوان ته و مي ش هه نگوينا نه دا، وا دابه ش كراوه ته و خو و نه ريتانه چي به واده سه لاني به سه ر ته م كو مه له يه دا هه به ته و زمانه چي به وائه نداماني كو مه له ي هه نكي ناو پوره و پلوره قسه ي پي ته كهن ته م پرسيارانه و پرسياراني زور پيوستيان به ليكو لي نه وه و تو ي ژانه وه به كي زاف به رفره هه به به يارمه تي به زدان ته كو شين زور به ورد ي و به شياوي به پي قورئان وه لامي ته م پرسيارانه بو ئيوه شي بكه ي نه وه.

ژیانی سهرنج راکیشی میښ هه نگوین:

به راستی میښ هه نگوین ژبانیکی سهرنج راکیشی هه به له رابوردوا که متر وه ته مرو که له سوڼگی سهرنج دان و ورد بونه وهی هوژانان زاف بهر فره تر ته م نوکته به چه سپاوه و دیاری کراوه که میښ هه نگوین دارای به ک ژبانی زور به نه زم و پر ته گوزه، وه له روی بهر نامه و دابهش کردنی کار و بهر پر سیاری و نه زمیکی زور ورده وه به، پلوره و شاره میښ هه نگوین که پاکترین، پر ته گوزترین و پرکار و کرده وه ترین شاره، شاریکه، یا شاره بیکه، که به راوه ژوی هه مو شارو گونده کانی بهر هی مروڤ بیکاری و هه ژاری تیا نییه و خودانی ژبار و ته مه دونیکی ورشه داره، تاکی که له وه کیښ و ټرک نه ناس له شاره هه نگا، که متر هه به، ته گه ر هه لکه وی له ده ره وهی پلوره دا میښ هه نگوینیک له بهر که م ترخه می له گولی بین ناخوش یا زیاناوی نیشتی هه ره له دهم ده ر وازهی پلوره که دا بازه سی ته کرئ و له زمینی به ک موحا که مهی سارایی دا، حوکمی نابودی به سه را ته درئ.

(میتیرلینگ) زانای ژی ناسی بلژیکی، که زوری سهرنجی ژبانی میښ هه نگوین داوه ولیان روانیوه و له هات و چویان ورد بوته وه، وه له بابهت نه زم و نیزامی سهر سورپمانی شاره و پلوره ی هه نگا ته واته نوی:

«مه له که» یا باشر بلین دایکه ی ناو پلوره له شاره و پلوره ی میښ هه نگوینا ته و جوړه ی وا ئیمه بیر ته که ینه وه فهرمانفهرمانییه، به لکو ته ویش وه کو ته وانی تر له ناو ته و پلوره به دا مل که چی نه زم و نیزام و ره سم و یاساییکه. ئیمه نازانین ته م ره سم و نه زم و نیزامه له کوی دانه نری، چاوه روانین روژیک بتوانین په ی به م مه به سته بهرین و دانه ری ته م ریبازو نه زم و نیزام و ره سمانه بناسین و بیان زانین به لام ئیستا به شیوه ی ئیره تی: (مووه قهت) به ناوی (گیانی پلوره) یا روچی پلوره، ناوی ته به ین!

دایکه ش وه کو ته وانی تر له گیانی پلوره پهیره وی ته کا ئیمه نازانین گیانی پلوره له کوئی یه؟ وه له کیپه شانه هه نگوین دایه؟ به لام ته زانین گیانی پلوره، وه کو غه ریزه ی په له وه رانی ترناچی، وه هه ر وه هاش ته زانین، که گیانی پلوره،

یه ک خوولی نهوینی کویر کویرانهی بهر هی میش ههنگوین نییه، گیانی پلوره،
 ئهرک و ئهسپاردهی ههر یه ک له میشه کانی ناو پلوره به پی شیای و کارو
 لپهاتوی یان دیاری ئه کا و ههر یه که یان ئه نیریتته بهر کاریک.

گیانی پلوره به میش ههنگوینه ئه نذازیار و به ننا و کر بکاره کان دهستور ئه دا
 شان ساز بکهن گیانی پلوره له روژ و کاتیکی دیاری دا به گشت ههنگه کانی ناو
 پلوره که، فرمان ئه دا که له پلوره بچنه ده ری و پوره و شلغه بدن و بو به دهس
 هینانی هیلانهی تازه نو ی خو یان بدن به دهس روداوهی نا دیار و خو بخه نه ناو
 دهر د و مهینه ته وه!

ئیمه ناتوانین بزائین قهوانینی شاره میش ههنگوین له لایه ن گیانی پلوره
 دانراوه له کیهه کو ری راوژا، ده خریته گو ر و لی ده برین به ریوهی بهن و کئی به وا
 فرمان ئه دا، که له روژی دیاری کراوا برو ن.

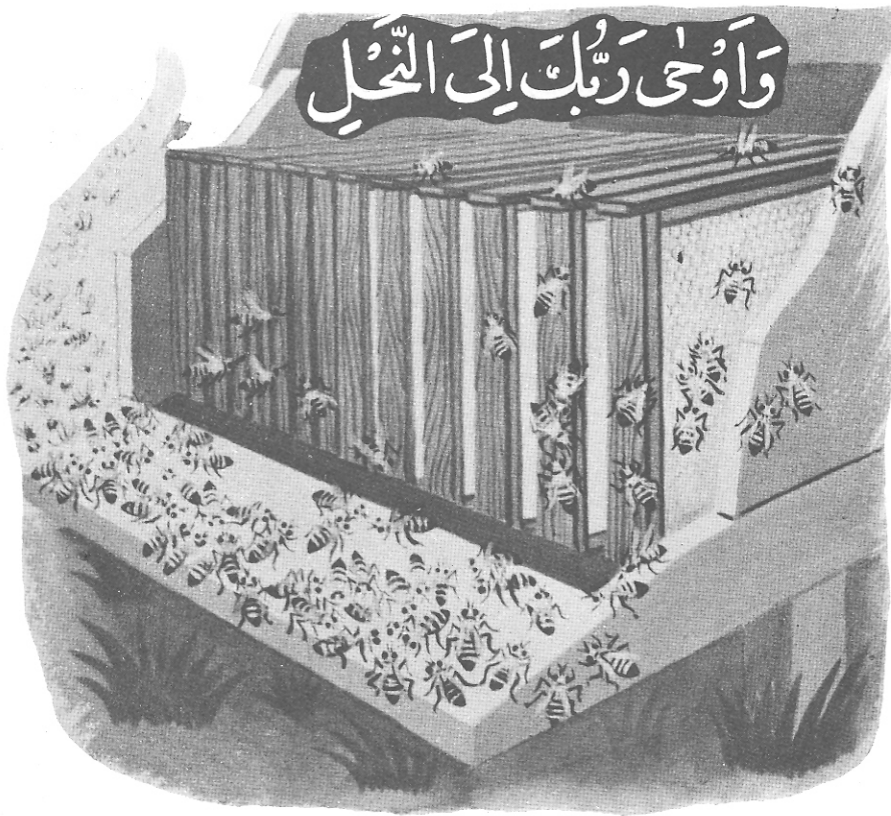
ئهری! له ناو پلوره دا بهر کو لی کوچ کردن بو به ریوه بردنی فرمانی
 ئه وهی و ا چاره نوسی میش ههنگوینه کانی به ده سه وه یه ساز و ئاماده ئه کری.
 (۳۵ و ۳۶ میش ههنگوین، نوسراوی میترلینگ)

به لام ئه شئی بیژین ئه گهر ئه و زانایه له بهر ئه وهی میشکی به لغی ئه نبوژهنی
 و ماددی بو کشانی لی نیشتوو، به ناروناکی قسه له م مه به سته ئه کا، ئیمه به
 که میک سه رنج دان به ری نوینی قورئان زور به چاکی و روناکی بومان دهر
 ئه که وی که ئه وه مووه نهم و بهر نامه یانه، له کو ی وه یه و ریک و پیک کاره وه
 و فرمان دهری ئه وانه کییه!؟

قورئانی پیروز چهن به جوانی و پرواتی یه وه فرمانیه تی:
 (وَ اَوْحٰی رَبُّنَا اِلٰی النَّجْلِ ...)

پهروه ردگارت بو میش ههنگوین وه حی و ئیلهامی زاتی و غهریزی نارد.
 ئاله مه تهر و پاراوتر و پر و وتهژی تر و گو یاتر به زار و زوانی هیچ که سیکا
 نایه و نهش هاتوو، ههر چی له بابته ئه م گیان له بهر ئیسک سوک و ره زا شیرن
 و به که لکه وه، قسه بکهین هیمان ههر که مه به لام ههر چهن قسه ش بو په ی بردن
 به گه وره یی و مه زنی پهروه ردگار بو ئه وانه ی و خودان هرزو بیرو ئه ندیشه ن و

باش ٿه روانن و جوان سهرنج ٿه دهن و له شت ورد ٿه بنه وه و تي ده فڪرن به سه.
پيشينان و تويانه: ٿه وه ي كه سه، قسيڪ به سه. ٿه ري، هر وه كو خواخوي
فهرمويه تي: **إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُونَ.**
له مه دا نيشانه به كي روناك هه به بو ٿه وانه ي وا خودان هرزويبرن و تي ده فڪرن.
به كه ين زانكو و ٿاخرين پيغه مبه ره (شه پول).
دوشه مه ۱۳۷۱/۳/۶۰ - ۲۳ ربيع الاول ۱۴۱۳ - ۲۱ سپتامبر ۱۹۹۲

قورئان سوږه ټيکي به ناوی: (ههنگی ههنگوین) تایهت کردوه لهوا سه بارهت به رازی ئافه رینشی ئه م جانه وهره به که لکه ئاواي فهرموه:

په ورودگارت به ههنگی فیړکرد، وه حی و ئیلهامی ذاتی خسته دهرونیه وه

به راستی ئینسان له راست پلوره ههنگا، سه رسام ئه میننی و له خوئی ئه پرسئی: که ئایا ئه م هه موه ره سم و یاسا ته گوزه و رده که له ژبیانی ههنگایه، له کوی وه سه رچاوه ئه گری؟

قورئان له و ئایه ته ی سه ره وه په رده ی له رازی ئه م مه به سته هه لداوه ته وه و فهرمویه تی: هه ر ئه و خوایه ی که وه حی بو پیغه مبه ران ناردوه و پیغه مبه ری مه زنی ئیسلامی په روه رده کردوه ئه م جوړه شان ههنگوین سازکردنه شی به ههنگ فیړ کردوه.

آن اتخندی من الجبال بونا

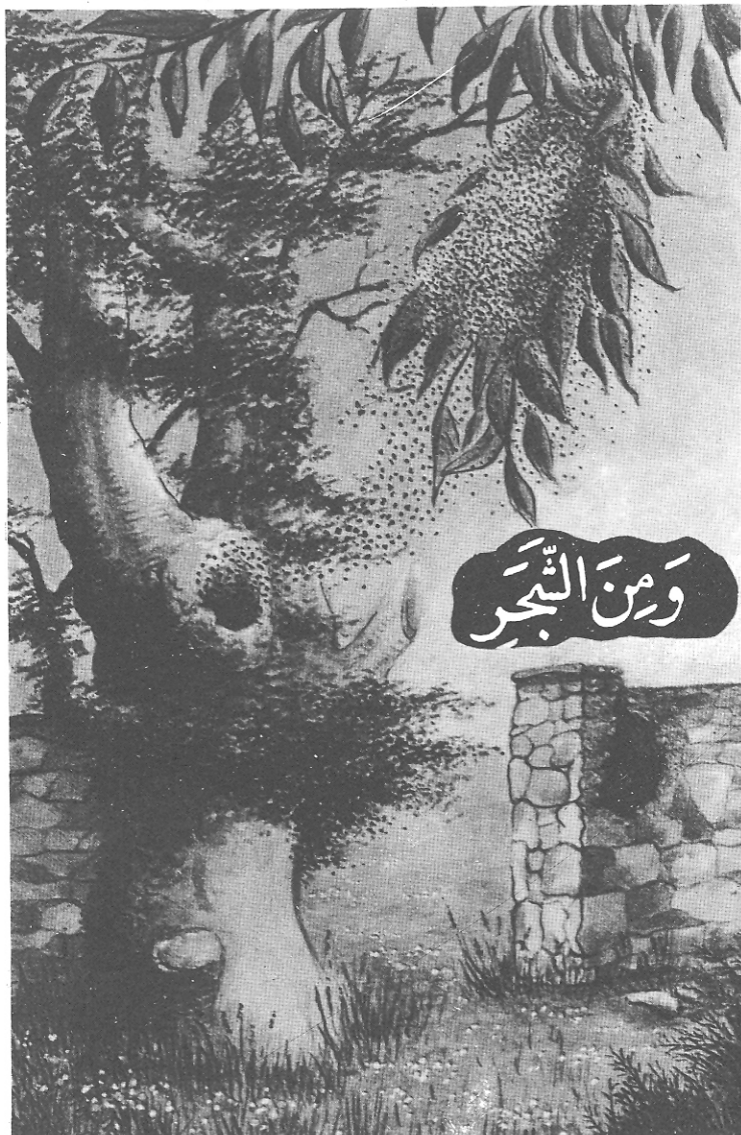

له چیا له ناو قه له شتی تاشه به ردو زهردا هیلانه سازبکه

له بهر ته وهی کیوه کان دهستی که م که سی ته گاتی بو به خیو کردن و تیکوشانی میش
 ههنگوین بو شانه نانه وه باشن. میش ههنگوینه کان به فهرمانی یه زدان له ناو
 تاشه به ردو زهردا شانهی ههنگوین ساز ته کهن، که ههزاران بان و یه که مه نشوری
 که سیر ولوه جهی هه یه: (دیمه ن زور).
 له پاشان به ته کوزیکی سه رنج راکیش دهس ته کهن به ژینیکی کومه لایه تی و
 له شیرهی گول و گیا، ههنگوینی شیرین، به ره هم دینن.

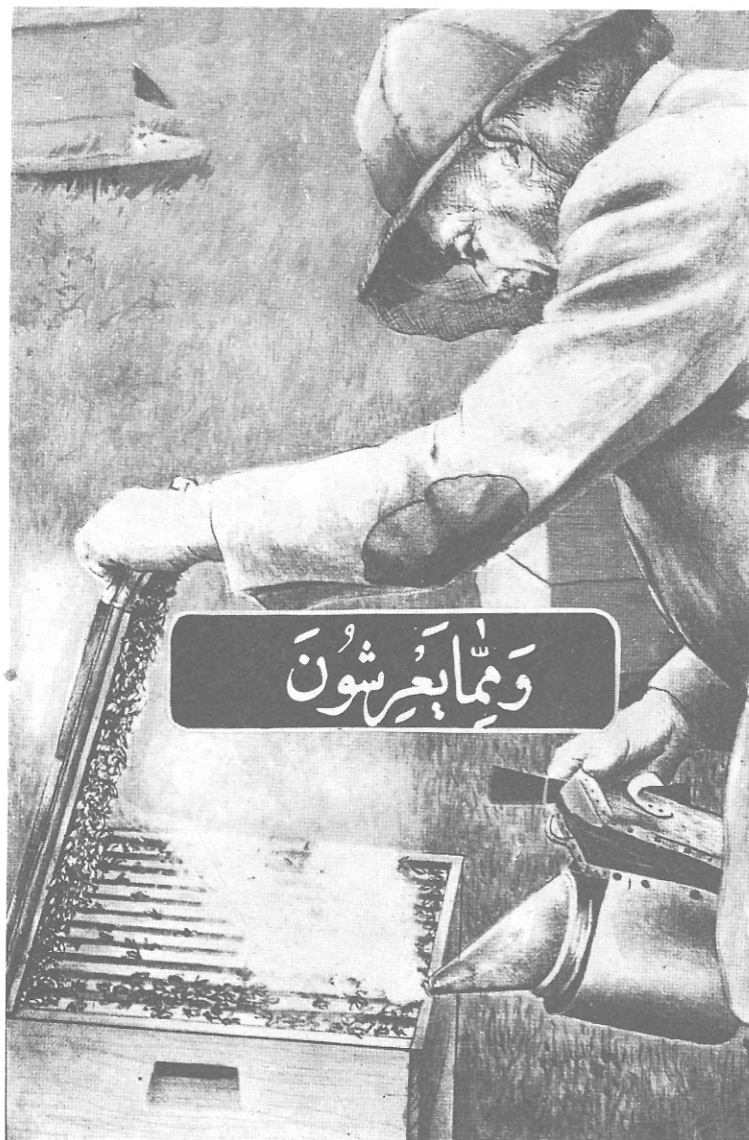

له کاتی به هارا که گول زورو به ره می هه نگوین فهره ته بی هه مو روژی هه ننگ
 هه زاران گه را دائه نی و کونای شانه هه نگوینه کان له هه نگوین و گه را ته ژی ته بی،
 ناچار هه ننگه کان پلوره که بویچوله و پهره ستاره کانیاں به جی ده هیلن و نه که ونه
 شوین مه له که وشاژن و کوچ نه که نه جیگایی تر.
 له ناکاو فه زای عابی ره نگی ناسمان له به ربزاوتنه وهی هه زاران جوته بالی هه ننگ
 نه که ویته ته کان و جم و جول.

وه له ناو بو شایي داريشا شانه ولانه ساز بکه

ٺو هه نگانه ی وا پلوره یان جی هیشتوه بگه نه هه رلقه داریک لیی ٺه نیشنه وه و پوره و شلغه ٺه دهن و هه مویان وه کو هیشتوه تری بیکی گه وره ٺم لاولای مه له که وشاژن ٺه گرن ٺه نیشنه سهر یه کترین.
جاچهن هه نگ بو جیگا دوزینه وه به م لاولادا ٺه نیرن تاجیگایه کی خونجاوو شیاو بو شانه دانان په یا ٺه که ن و ٺه گوینزه وه ناوی.
جار جاره ش هه ٺه و داره ی وا هه وه لجار لیی هه ل ٺه نیشن بو شایي، بو شانه دانان تیا هه یه و زوده س ٺه که ن به شانه دانان ولانه ساز ٺه که ن.

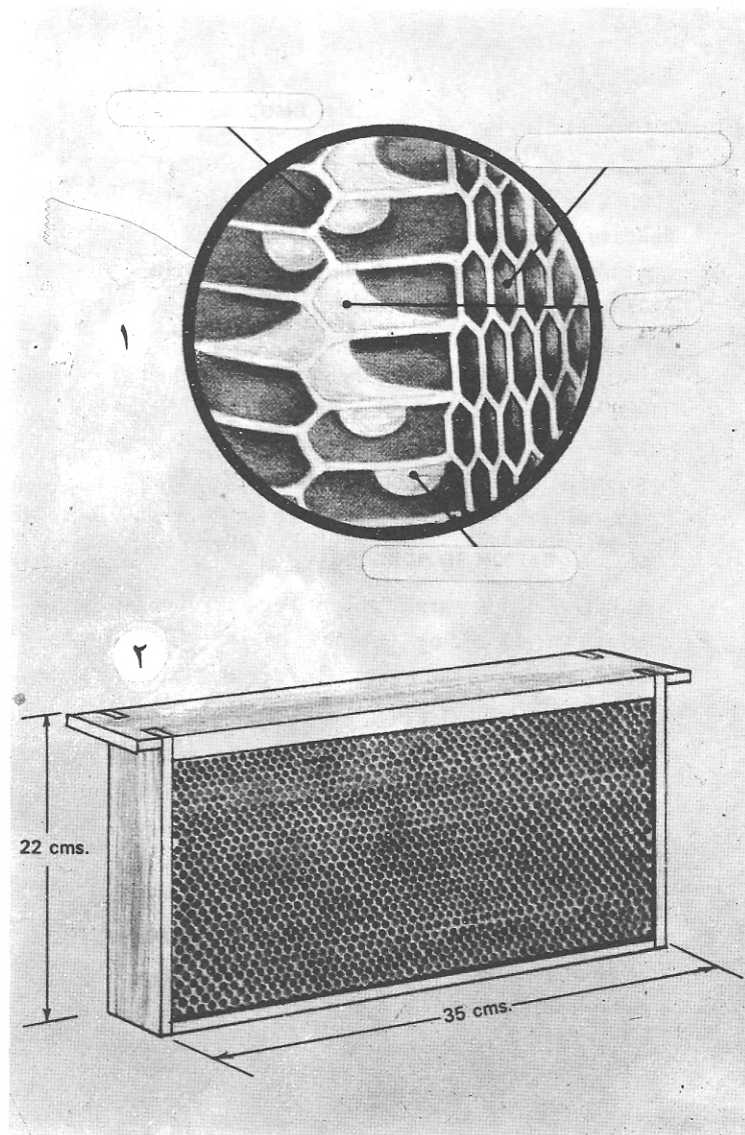

(و... له چيادا وه له ناو بوشايي داراو له بن ميچا) وه له ناو پلوره ده سكردا) كه
به ره ي مروث بويان ساز كردن شانه بنينه وه وه هيلانه ساز بكن)

جار جار ته وانه، وا ههنگ به خيو ته كهن له كاتي خويدا له پوره و شلغهي
ههنگه كان به لقه داره وه تاگادار ته بن. زو به سپيالي تاييه ته وه، ته چنه لاي پوره كه،
وه شلغنه كه، له داره كه جيا ته كه نه وه و ته يان خه نه ناو پلوره ده سكرده كاني خويان و
ميش ههنگوينه كان له ريگاي ميويكه وه واه سازي ته كهن ده س ته كهن به لانه
ساز كردن و شانه دانيان.

تلوز تلوزیکی ورشه داری پوله که له دولای زگی میش ههنگوین ههله دهه، ئەم پوله که یه میوه، بولانه و شانە سازی به کاردی. له کاتی هیلانه سازکردنا میش ههنگوینه کان به سه رقه لاندوشی یه کترینا، ئەرونه سه ری و به دەم پینانه وه پوله که کان ههله ئەگرن و به ئاوی لیکی زاریان ئەیکه نه هه ویره ئەی نوسینن به میچی هیلانه که وه. کاتی پوله که ی ئەم تاقمه له ههنگه کریکاره کان ته واو بو ئەچن و دهسته ییکی تر دینه سه ره وکاره، هه ره به م جو ره دهسته ی سیهه م و چارم و... تا هیلانه و شانە کانیا ن به ئنداز یاریکی وردو بوخت ساز ئەبی.

ههنگه کان شانه ههنگوینه کانیاں شهش گوشه به ته شک و قه لافه و نه اندازه ییکی وه ک
یه کترین سازنه کهن، به جور ییکی و ازور پته و بیت و که میش که رهسته به ری.

له و به شه ی و ا نه بیت هیلانه و شانیه کریکاران، نه ستورایه کی به نه اندازه ی $\frac{1}{5}$ ئینچ
ساز نه کهن له تا کما له هر دیسیمتری چار گوشه ۸۵۷ هیلانه لئی سازنه بی.

وه له و به شه ی و ابو ههنگه نیره کان هیلانه و شانیه سازنه کهن نه ستورایه کی $\frac{1}{4}$ ئینچ
نه گرن به جور ییکی و له هر دیسیمتری چار گوشه ۳۵۰ هیلانه سازنه کری.

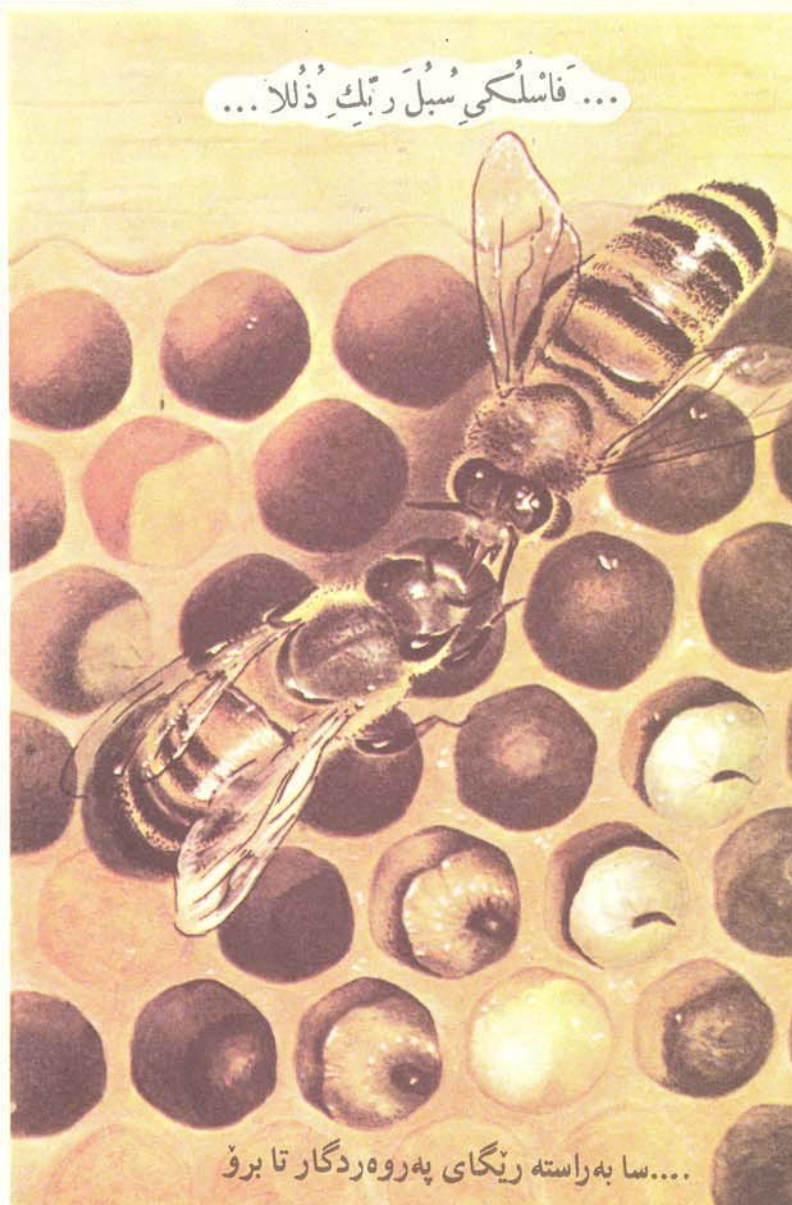
۱- النحلة تسبح لله بلغة العلم و لسان الواقع .

... نُمِّ كُلِّ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ ...
القرآن الكريم

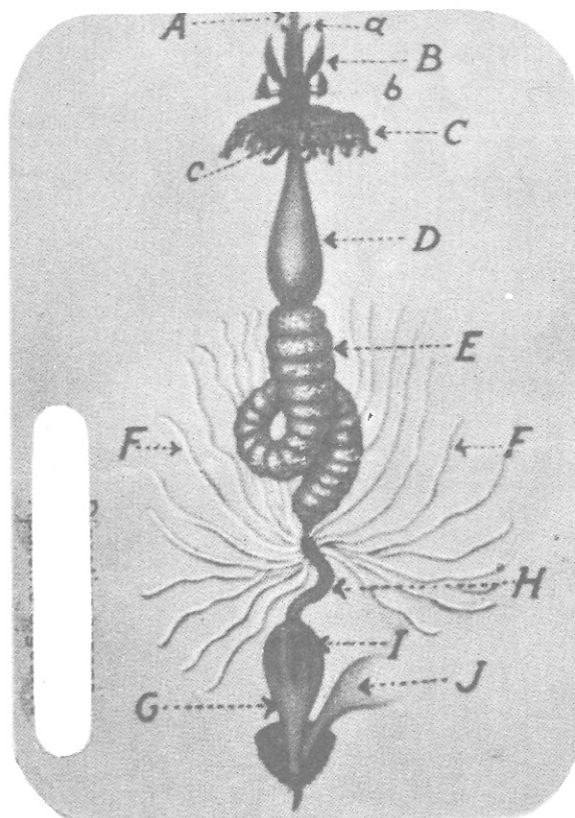
سا له شیرهی هه مو جوړه میوه (وه خونچه و گول و گیاییک) بخو

تاقمیکی زاف فره له هه ننگه کریکاره کان ته سپارده یانه که شیرهی خونچه و گول و
گیا بین خوشه کان بگرن، کاتی یه کییک له وانه گه یشته ناو کولزاریک، به ره و ناو
پلوره که ته گهریته وه و هه وال به وانی تر ته داو له نا کاو هه مو میان به ره و ته و شوینه
پر گوله بوی ته کشین و دهس ته که ن به مژینی شیرهی گول و گیا و خونچه و دوا ی پر
کردنی جیکلدانیان به ره و پلوره کانیان ته گرینه وه.

کاتی گه یشته وه ناو پلوره کانیاں ته و شیرنی و شیرانه ی وا مژیویانه ته ی خه نه به ربار به ره کان تامه ثموره بار به ره کان ته و شیره و شیرنیانه له دهرونی خو یانا بیتا ویننه وه و بیکه نه هه نگوین و نه وسا بیان تکینه ناو عه مباره کانه وه. کریکاره کان دوا ی ته وه ی شیره کانیاں دایه وه، دوباره ته چنه وه دهشت و ته م هات و چویه هه روا به رده و امه هوژان وانان به و وردبونه بو یان دهرکه و توه که: هه ر هه نگیک به ته ندازه ی ده به رابه ر سه نگی خو یی هه نگوین ته باته ناو پلوره وه، وه هه ر نیو کیلو هه نگوین نه تیژه ی چل هه زار جار هات و چوی یه ک هه نکه.

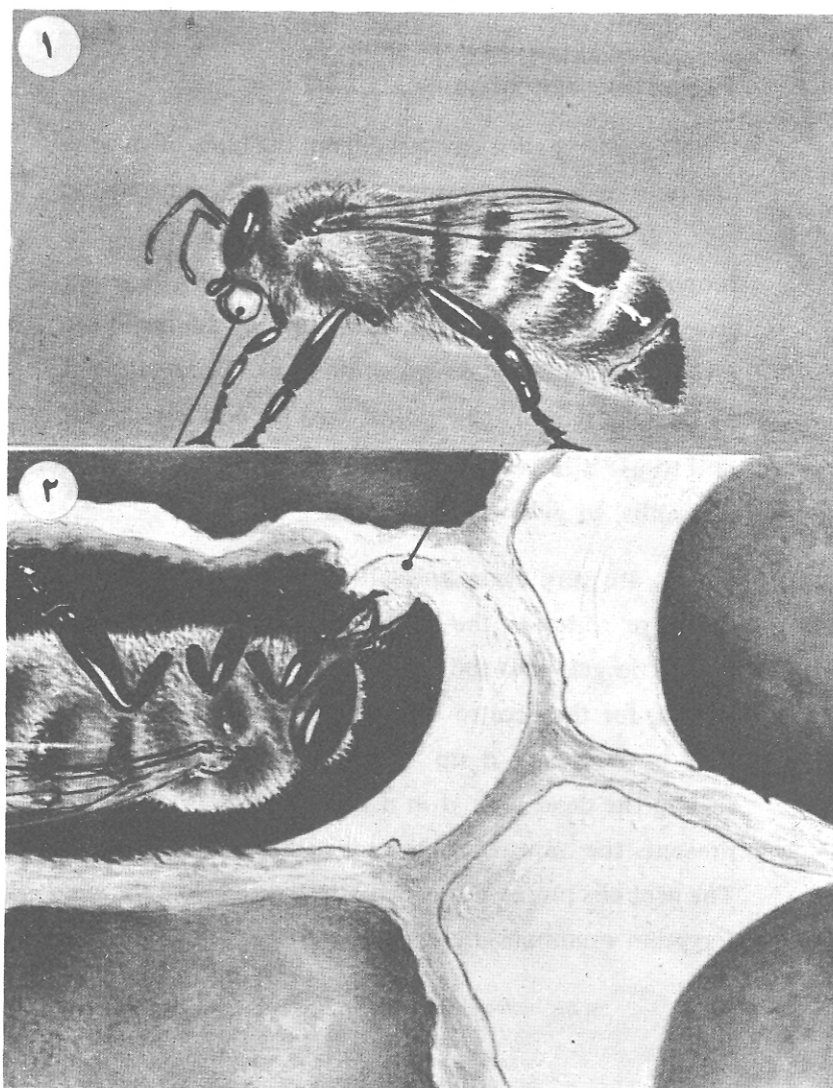
بُخْرُجٌ مِنْ بَطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ

له دهرونی میش هه نگوینا شه زبه تگه لی ره نگاو ره نگ دیته دهری

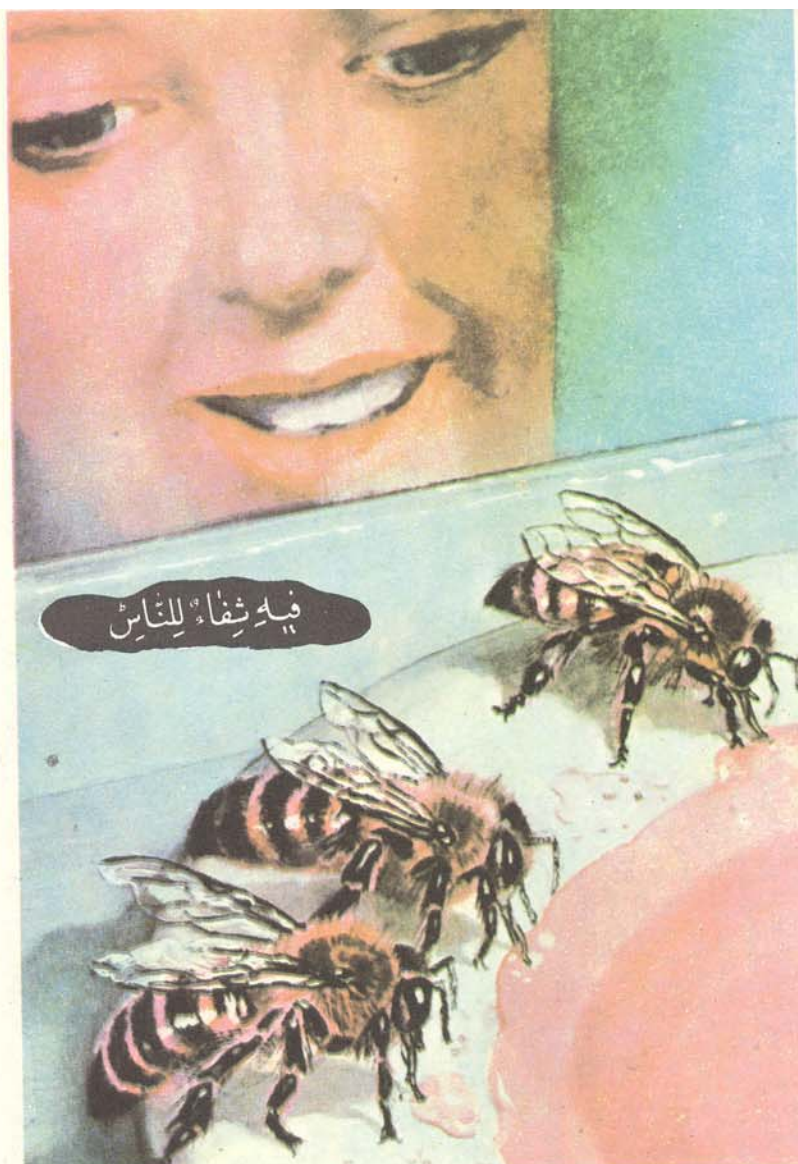
خواله دهرونی میش هه نگوینا، یه ک ده زگای چکوله ی شیمیایی دامه زراندوه: که له وا زوری له (ساکارز) شیرهی هه نگوینه ده له مه که، نه بیته قه ندی ساکارتر (گلوکز و لولز) و له ئاکاما شیرهی هه نگوینه نیوه مه یوه که نه بیته هه نگوین، هه نگوینی، به ره نگی جیا جیا که خیوی ئه م شتانه ی خواره وهن:

۱- ئا و ۱۵ تا ۲۵ له سه ت ۲- گلوکز ۷۵ له سه ت ۳- پروتئین ۴- لیپاز ۵- خوبی کانه یی (وه کو پتاسیوم، گوگرد، که لسیوم، سدیوم، فسفر، ئاسن و... ۶- ویتامینه کانی جیا جیا ۷- مه واددی ره نگی

ئەوسا ھەنگە ھەنگوین سازه کان ئەچند ناو عەمبارە ھەنگوینە کان، وەئەوہی وا لەدەرونی خوینا تاواندویانەتەوہو کردویانەتە، ھەنگوین لەعەمبارە کانا، دابینی ئەکەن.

ھەریەکە لە ئەمبارە کان کەتەژی ئەبن، ھەندی لەو ھەنگانەوا ئەسپاردەیان، کە ھەوای ناو پلورەو شانەکان خاوین رابگرن، بەسەر ئەمبارە کانا ئەکەونەھەلفرو دافرو بەبالەتەپەیی خوینا فینکی ئەکەنەوہو ئەوشیرە نیوہ مەیوہ باشتەر ئەمەیینن و ھەنگوینە کە توندو سفت ئەکەنەوہو ئەوسا ھەندی کریکار بەمیو درگانەیی عەمبارە ھەنگوینە کان ئەگرن.

هه‌نگوین ده‌واو ده‌رمانه بو به‌ره‌ی مروّف

هه‌نگوین که‌لک و سودی تایه‌تی ده‌واو ده‌رمانیکی زاف‌فره‌ی هدیه وه‌کو
ته‌مانه:

- ۱- هه‌نگوین هه‌رگیز فاسدنابی و میکروّب کوژیسه ۲- بو هه‌زمی خوراک زور
- به‌که‌لکه ۳- جه‌رگی مروّف جوان رائه‌گری ۴- به‌حافیزه‌ی ئینسان یارمه‌تی ته‌دا
- ۵- مروّف جوان رائه‌گری ۶- نه‌خوشی جه‌رگ، ریخوله‌ پشو سوار بون، که‌به‌د،
- میعه‌ده، ده‌مار «ئه‌عساب»، که‌م خوینی، وه‌ه‌روا نه‌خوشینی چاوو چاوئیسه
- شیرپه‌نجه (سه‌ره‌تان) و میزو نه‌خوشینی ژنانیش ده‌رمان ته‌کات.

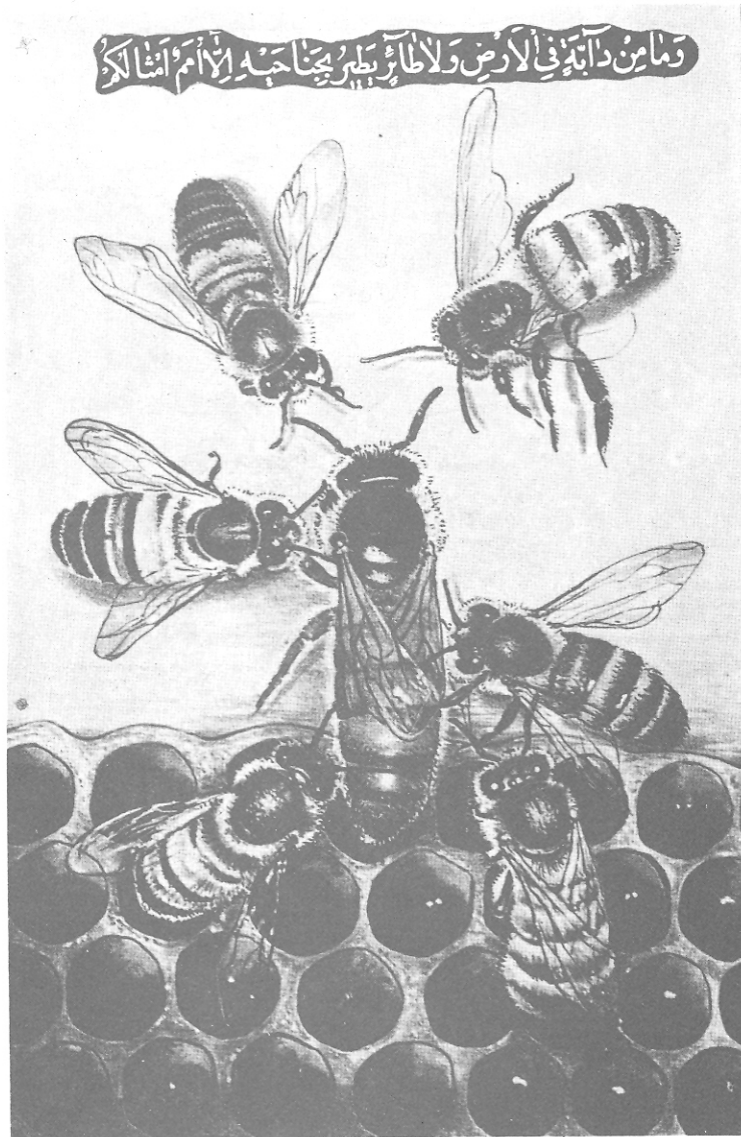
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

له کاری میش هه نگوینا نیشانه هه یه له سه ره بونی په روه ردگار بوئه وانته ی وار بیرو
هزر ته که نه وه

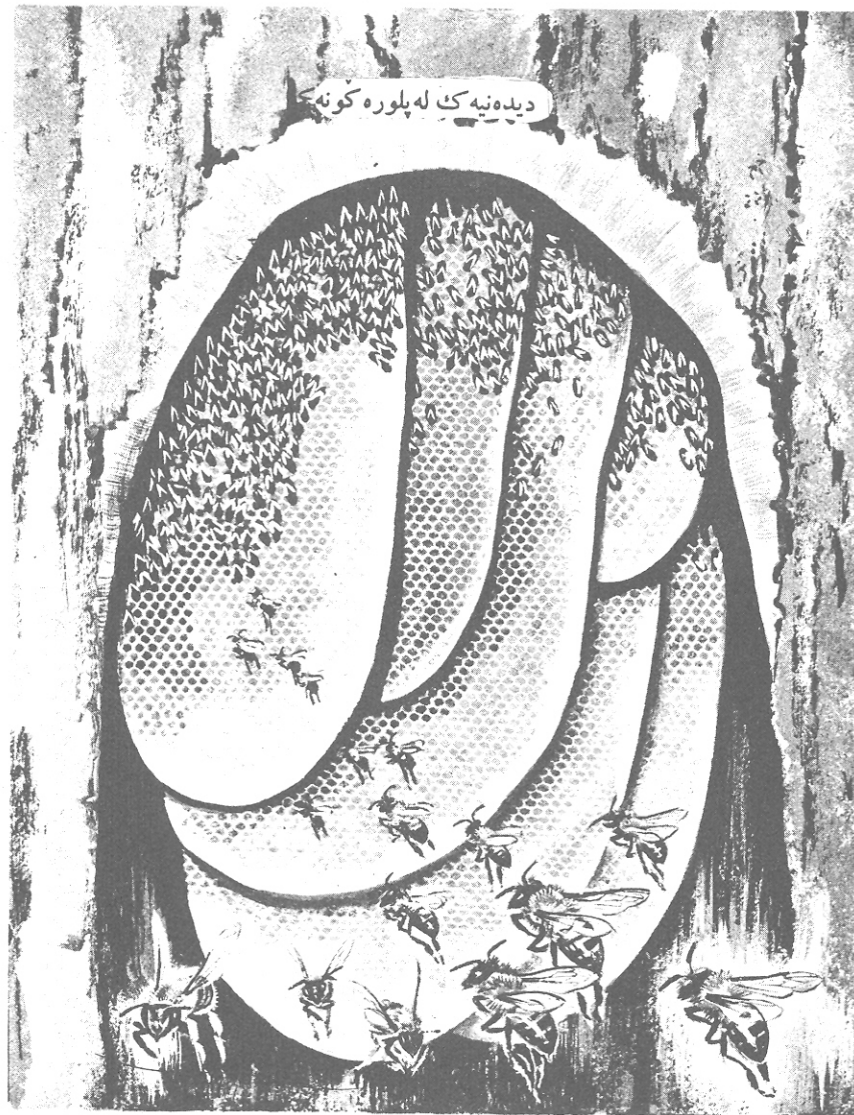
خونچه و گول و گژ و گیاو داری میوه نیازیان به گه رده بیک هه یه که هه نگ له ته ک
خویانا ته ی هیئن و تیکه ل: (لیفاح) ی نیوه ی زیاتر له وانته له سونگی میش
هه نگوینه وه دپته دی.

هوژان وانان هه ستیان به وه کرده که هه نگه کان له به رامبه ری هه ر پینج تمه ن
هه نگوین و میوی که به نیمه ی ته گه بینن به لانی که مه وه به نه نداره ی یه ک سه ت تمه ن
له کارو باری جوت و گادا یارمه تیما ته دهن.

همو خزوڪ و جو له نده يه ك له زه ويدان و همو په له وه ريڪ كه به باله كانيان نه فرن
گشتيان بونه وه ريكن وه كو ثيوه

دوای چهند روژ که جاری تر له پلوره کونه که دیده نی ته که یین نه بینین که گه رای
فره ه لیراوه و پلوره که له بیچوله و گه را دارمال و ته ژی بوه.
وه ته وه ی وا ته بیته مه له که ه لیداوه و هندی په رستار دهوریان گرتوه و چاوه
دیری لیوه ته که ن و خوراکی تاییه تی بو دیتن.

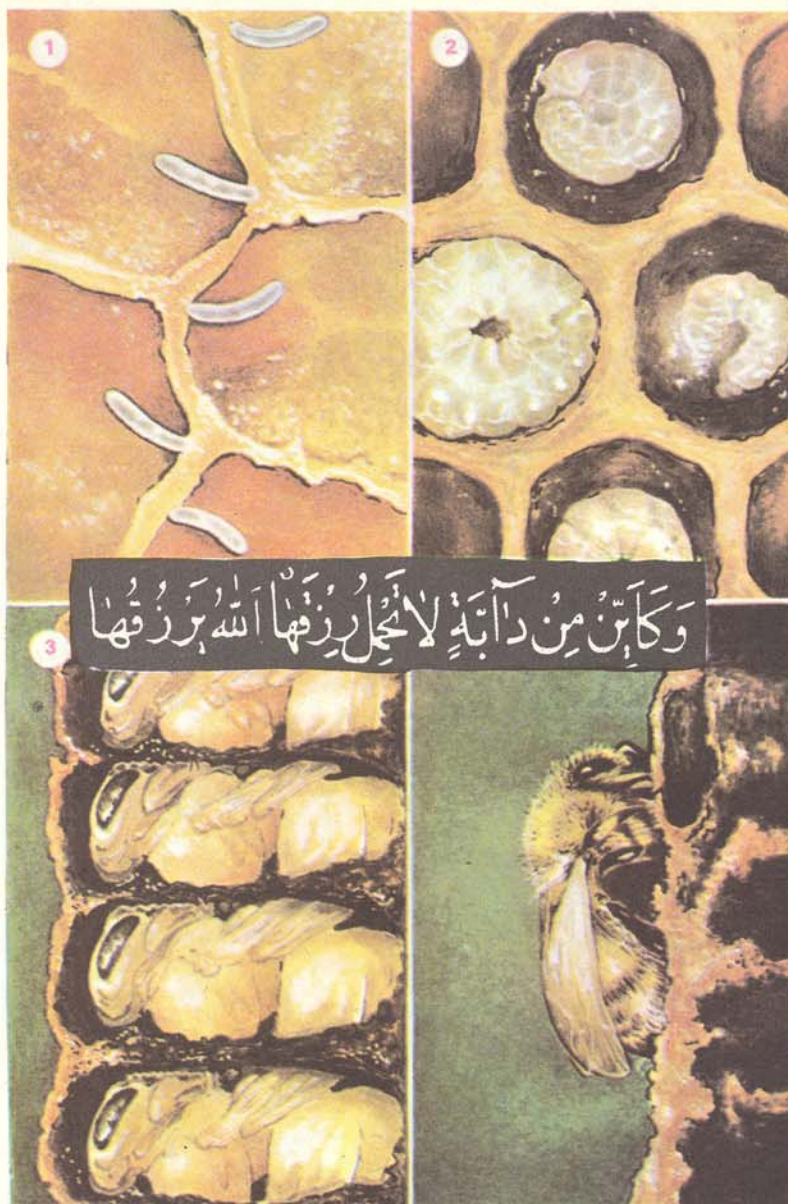
له کاری مېش هه نگوینا نیشانه هه یه له سه ر هه بونی په روه ردگار بوته وانه ی وار بیرو
هزر ته که نه وه

أُولَئِكَ يَرْوُونَ لِي الطَّيْرُ قَوْمَهُمْ صَائِقَاتٍ وَيَفِيضُنَّ مَا بِيَسْكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ

بو نارواننه ئه و بالندانه ی و اله بان سه ریانه وه له فرینان...

کاتی مهله که به ته و اوه تی هه لیدا له روژی تاییه تا له پلوره دیتهدهری به هه وادا
 ئه فری و ههنگه کانی تریش ئه که و نه دوای، هه رچی مهله که وشاژن به ره و ژور ئه چی
 دهسته ی ئه ویندار که متر ئه بنه وه.
 سه ره ئه نجام مهله که ئه و نه ئه چیته سه ره وه تاله وه هه موه شازادانه، یه کییک
 که له وان ی تر به هیز تر و ئه ویندار تره خو ی ئه گه یینیته مهله که و تیکه لی له گه لانه کات و
 ئه مری. وه مهله که دوای بوکینی به شادمانیکی فره تره وه ئه گه ریته وه ناو پلوره که و
 دهس ئه کابه گه را دانان.

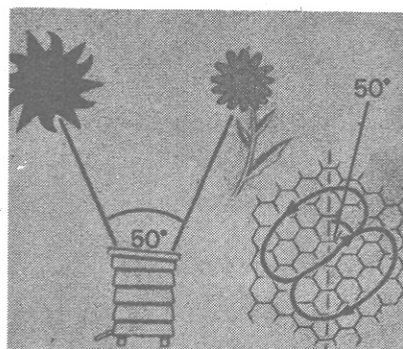
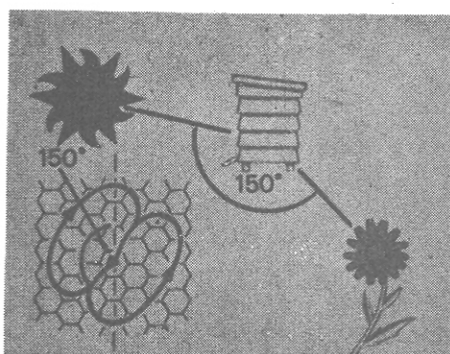
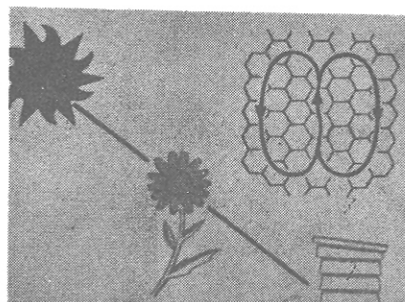
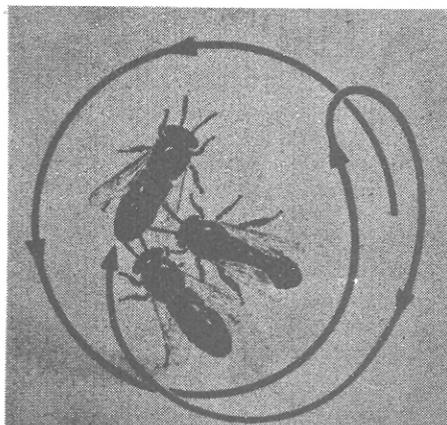

وَكَأَيِّن مِّن دَابَّةٍ لَّا تَحِطُ بِرِزْقِهَا اللَّهُ بِرِزْقِهَا

گه راکان دوی چار روژ نه بنه (لارو) نه م بیچوله سپیانه که ناتوانن خوراک بو
خویان گیر بینن، له هه نگوینی ناو حوجره کان که ههنگه کریکاره کان به فهرسانی
پهروه درگار بویان تازوخه گردون نه خون و له ماوهی ۱۷ روژا پر به حوجره که
نه ونه!، نه بن.

سه رته نجام دوی ۲۱ روژ نه بنه ههنگیکی ته واو، ته وسا سه رپوشی درگانهی
حوجره که نه درن و دینه ده ری.

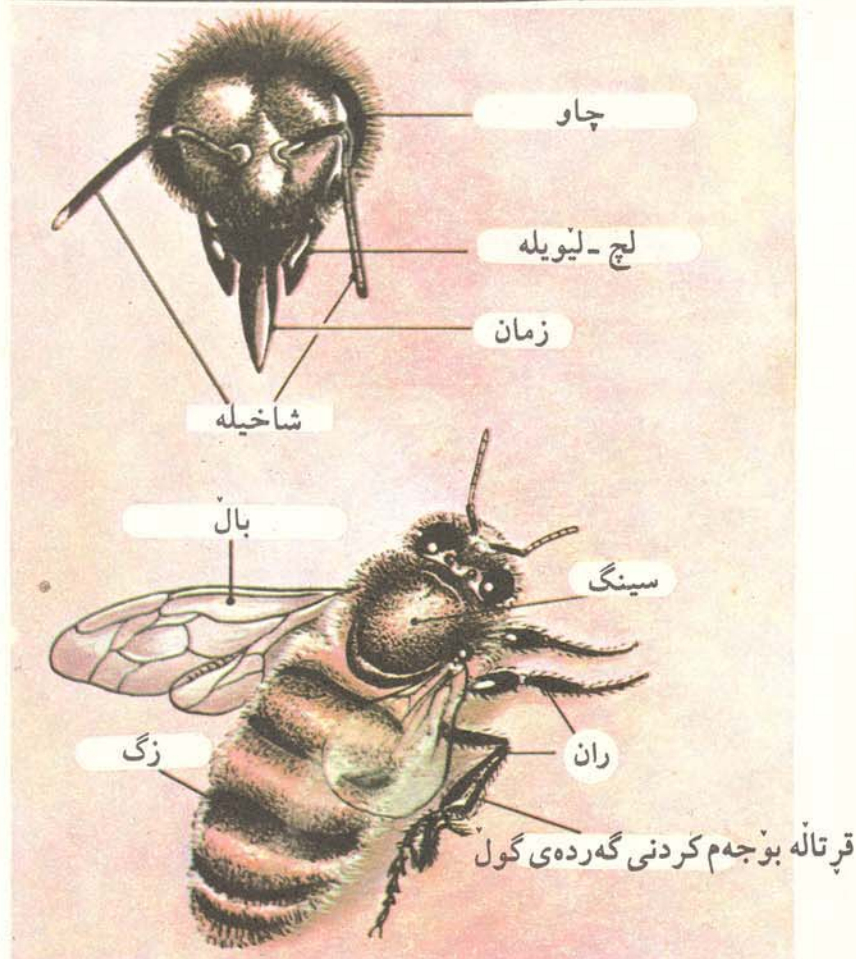
وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلِمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ

وه سلیمان وتی: ئەى خەلكینه زمانى بالنده به ئیمه فیرکراوه.

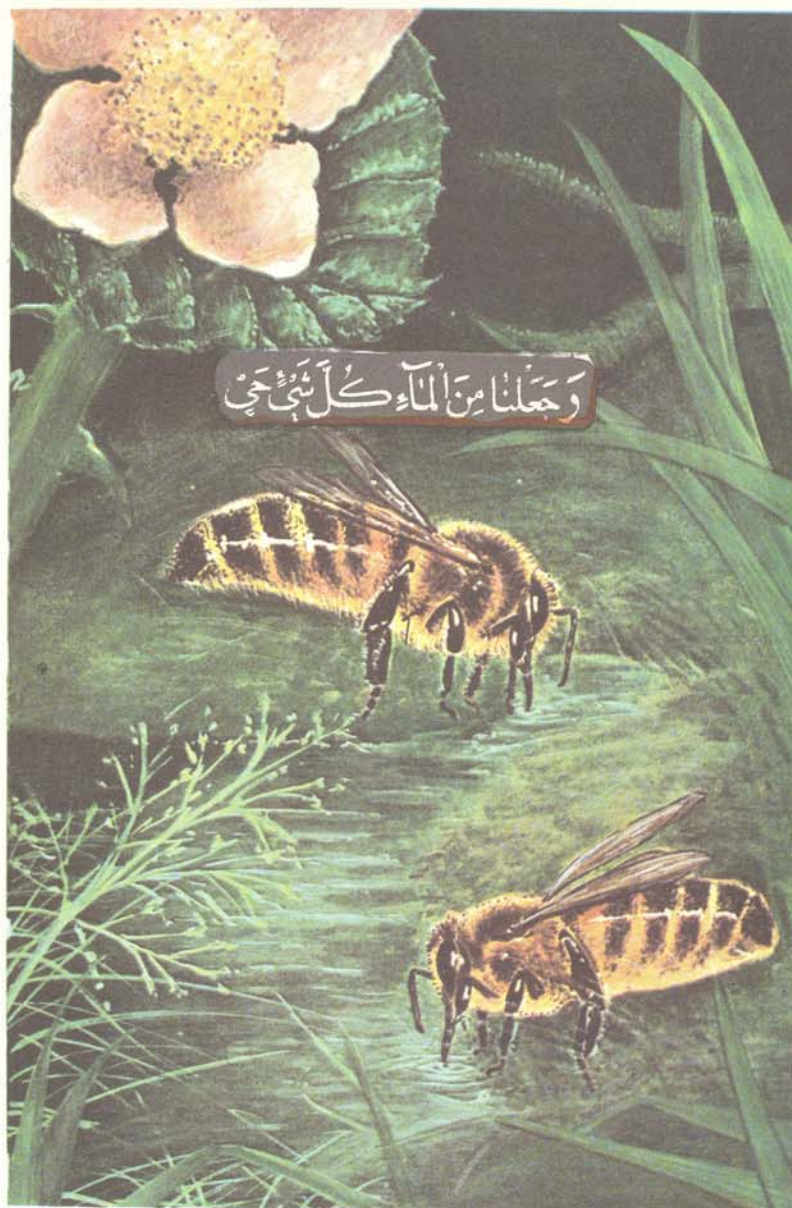
میش ههنگوین خودانى زمانىكى تاييه تن كه له سونگهى ئەو زمانه وه مه به سستی خويان به يه كترين حالى ئە كه ن. بو وینه كاتى يه كىك له وانه ده سىان بگاته ناوگول و گولزارىك ئە چنه وه ناو پلوره وه به ته كان و مانورىي تاييه ت نه ته نيا مه وداو ره خى ئە وشوینه به يان ئە كه ن به لكو چلونايه تى ئە و جوره گول و گيايه ش كه دوزيو يانه ته وه دياردى بو ئە كه ن بو راگه ياندنى مه ودايه ك كه له ۵۰ ميتر كه متر بيټ جه غزىك خول ئە ده ن و زياتر له ۵۰ ميتر خولىكى ئيه تيزازى ئە ده ن.

رَبَّنَا الَّذِي اَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقًا وَهُوَ قَدِيرٌ

به روره ردگاری ٲیمه خوایه که پیداویست و ائه وهی وانیازی هر بونه وهریکه به و
جورهی وایشاوی نافع رینشی خویه تی نافع ریدهی کرده و (به که لک وهرگرتن
له وه) ریگایشی نشان داوه و هیدایه تی کرده و.

پینی ههنگی کارگر گشت که رستهی کاری ته وانهی هه یه.
له نیسکی سپی وه کو ساقی پینی بو کو کردنه وهی گهردهی گول وه له سیخه کهای
تاییه ت بو جیا کردنه وهی گهرده کان و ساز کردنی گزموله گه لی پولین (که رستهی
ناومال) وه کردنه هه ویری ته وه به تفی لیکه ده می و هه لچنییان که لک وهر ته گرن.
وه به و مووه زبرانهی که هه ر وه کو شانیهی خوا پی داوی یه خوی پاک ته کاته وه.

هه زینده وه ریگ ژیا نی به تاوه

له پلوره ی هه نگا تاو زور به کاردی. هه نگ بو گیر هینانی تاو به ره و ته ستیر و چومه ل و چوماو تهرون و تاو ده هینه وه ناو پلوره و، وه کوشیره ی گول به هه نگه کانی تری ته دن که ته سپارده یانه تاو به ته ندازه ی نیاز به هه مولانه کانی پلوره بگه یینن و بو سازکردنی ژيله و خوراکی نایبته به کاری بهن.

دهرسگه لیک
له ژبیانی میښ هه نگوین

کونوا في الناس كالنحلة في الطير
امام علي (ع)

میښ هه نگوین له ناو په له وه رانا چلو نه
ئیوه یش له ناو به ره ی مرو ف دا و ابن.

سویند بهوانه‌ی که کار دابه‌ش ته‌کن

یه کی‌ک له‌رمزی سه‌رکه‌وتنی هه‌نگ له‌ژیانی کو‌مه‌لایه‌تی خو‌یانا ته‌وه‌یه
 که‌له‌نیوان خو‌یانا کار دابه‌ش ته‌کن هه‌ندی کاری ناوه‌وه‌وه‌هه‌ندی‌کیش کاری
 ده‌روه‌جی به‌جی ته‌کن ته‌ونه‌ته‌رک ناسن که‌ته‌نانه‌ت له‌ده‌روه‌هی پلوره‌ش شان
 له‌بن کار ناترازینن.
 تیمه‌ی به‌ره‌ی مرو‌فیش ته‌بی بو‌به‌ده‌س هینانی نه‌تیژه‌ی باشتر و زیاتر کار
 له‌نیوان خو‌مانادا به‌ش بکه‌ین و هه‌ریه‌که‌مان له‌ریشه‌و کاری پسپوری خو‌مانا
 ته‌رک ناس‌بین.

وَأَنْ لَبَسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَاعَسَىٰ

دهسی ماندو له سه زرگی تیږه

کارو تیکوشان له روانگای میښ هه نگوین شتیکی پاکه و هه ننگ بو نیازو تیږبون کار ناکه ن.

چونکا له ماوه یه کی کورتا ته توانن تازو خه ی خوین سازکه ن به لام له سونگه ی تهوین به کار جار جاره کریکارانی یه ک پلوره چل یا په نجا کیلو هه نگوین ته دهن. نیمه ی ئینسانیش ته گه رگرینگی به کارو تیکوشان بده یین و کار به پاکو چاک بزاین زیاتر سه ر ته که وین و پله و پایه گیر دینین.

هه مو پیکه وه دهس بگرن به ته نافی (به یمانی) دین و په راوهی خواو لیک جیا
مه بنه وه.

یه کیکی تر له نهینیه کانی سه رکه وتنی هه نگ رو حی یه کگر تنه که له نیوان نه وانا
هه یه و پیکه وه پوره نه دهن و کوچ نه که ن وه به یه که وه هیلانه و شانسه ساز نه که ن و نه چنه
سه رکار نه لیبی هه مو یه ک گیان له به رن.
سه رکه وتنی نیمه ی مرویش له سوئنگه ی یه کیه تی و هاو ده نگییه وه دیته دی
که و ابو نه بی یه ک گرین تاسه رکه وین و به سه رکه ندو کو سپا زال بین.

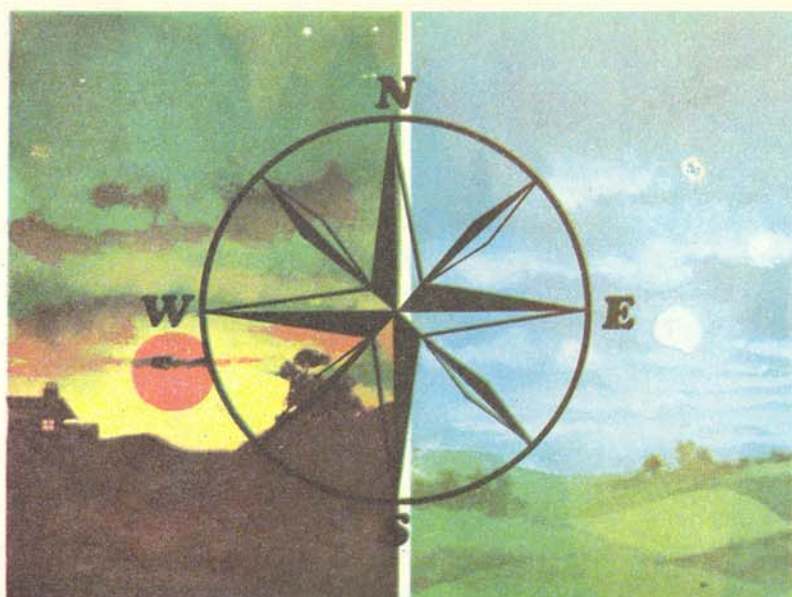
وَلَا تَأْسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ

له ره حمهت و که ره می خوا بی هیوا مه بن

یه کییک له تایه تی یه کانی زاتی ههنگ هیواو پایه داری یه، جا له بهر ته مه له شاره
کونه که تهرونه ده ری دهس له هه مو شتیک ته شونه وهو به دهسی خالی ژینی نوی
بنیات نه نین.

ته گهر که ندو کوسبیکیان بیتهرنی وه ک ته مه پلوره که یان ناگر بگری تادوا
هه ناسه و پشو کول نادهن و هیلانه جی ناهیلن چونکا:

له بی هیوایی دا هه ویا زوره دوا ی شهوی رهش روژه به نوژه

بی گو مان له ژینی ههنگا نیشانه یه ک هه یه (له بون و هیژو ده سه لاتی په روه ردگار بو
مروڤ گه لیک و اهزرو بیر ته که نه وه.

سه رنج دان له ژینی سه رسام هیڼه ری میښ ههنگوین، که به وریزه پیزه وه خوی
یه ک شاکاری ئافه رینشه ئیمه بو ناسینی خوی مه زن ری نوینی ته کات. چونکا
هیچ خاوه ن ئاوه زیک باوه ر ناکات که ته م گشته عه جباتی ئافه رینشه هه روا له خووه
بی یانی، خو کرد بی و بی هزرو بی لیبران بیت.

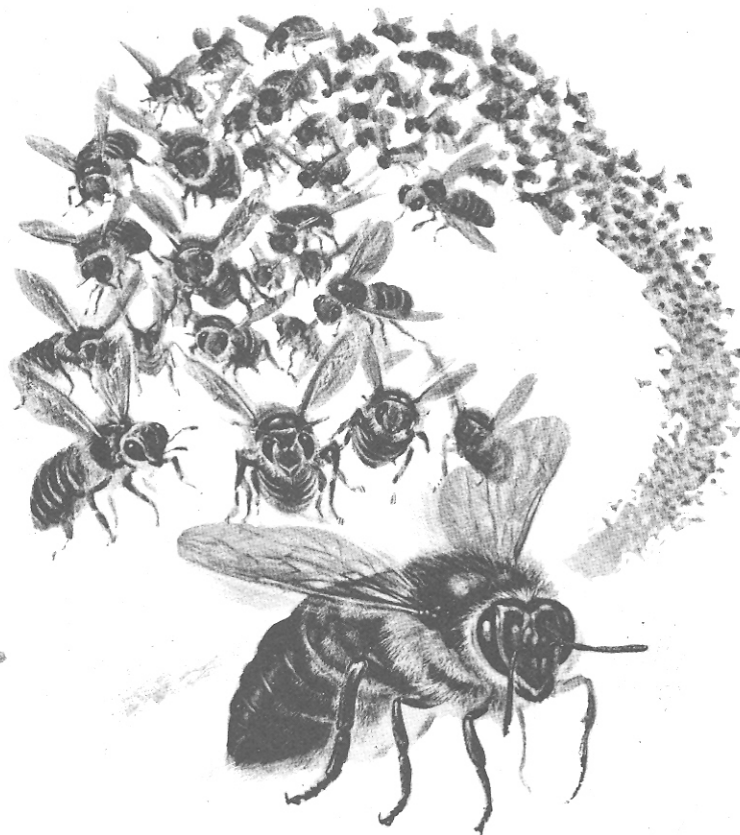
وه حی و میس هه نگوین

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ

وه پهروه ردگارت به میس هه نگوینی فیر کردو وه حی ئیلهامی زاتی خسته دهرونیه وه.

کاتی ئه زانین که ئه م جانه وه ره چکۆله یه، بی ئه وه ی له ژیر ده سی هیچ شه کر ریزیکا کاری کردبی ئاوا به ری و حی بویتته وه ستای شیرنی ساز کردن، وه بی ئه وه فیرگه و زانکویه کی دی بی له پیشه ی به ننایی و ئه ندازیاری دا پیش هه مو به ننای و ئه ندازیاران که وتبی، وه بی ئه وه زانست و زانیاری کومه لایه تی خویندبی ئاوا به نه زم و شارستانیکی به رزه وه، ده سی دایته ژینی کومه لایه تی ئه که وینه یادی پیغه مبه ران که چلون بی ئه وه ی چووبنه فیرگه یا زانکویه ک له ریگای خوا پیداوی یه وه، وه له ریگای فیر کردن و وه حی و ئیلهامی پهروه ردگاره وه، خه ریکی ری نیشان دان به به ره ی مروّف و شارستانی و ژیارو به خته وه ری و ئاکارو خه ریکی رزگار کردنی ئینسان بن.

گرتمان وهحی پیغه مبه رگه نجورش نهیی
 خو دیاره له وهحی ههنگ که متر هه رنایی
 چونکاتی وهحی بو ههنگ هاته خوار
 تیی تزا شیرنی به کوم به خه روار
 ههنگ فیرو مزی تی رگول، کردی به عهسهل
 له ههنگین تهژ بو پلوره تهسهل
 ئایه ی (لَقَدْ كَرَّمْنَا) بو رنزه ئیسان
 کوا وهحی ئهم پاین له حیوان
 وه رگیرا له شیعی مهولهوی
 ته واوبو. ۱۳۷۱ هه تاوی
 چاوه روانی چاپی په راوهی حیی بن یقظان: (زیندوی بیدار) بن به کوردی هه
 له م وه رگیره (شه پول).

فه رهه نگیله	RAWET	WAJE
	راوه ت	واژه
	نامرازی گه یاندنی ثایه نده: (نه خوّم، نه نوم).	نه
	پیوستی سه رشان، کاری لازم، وه زیفه، نه سپارده.	نه رک:
	من، نه گه ر دیتیانم نه زم، نه گه ر نه یان دیم دزم (مه سه له).	نه ز:
	سوکر، مل، گه ردن	نه ستو:
	مروّف، نینسان	نه نزان:
	تاقی کردنه وه، زمنای	نه زمون:
	دلّون، دلّداری، بیّداری، ناشقی	نه وینداری:
	ستیر، ستاره	نه ستیره:
	ژیری، هوّشی، هوّش	نه قلی:
	بیر، هزر، فیکر	نه ندیشه:
	نه رواته خواری، له ریشه ی ده لینه، ده لین: دادان، خزیننه خواری،	نه ده لینه
	کوزه که ناو نه ده لینی، یانی نمه نمه ناوی لی ده چی.	خواری:

ناسک:	مامز، که ژال، خه زال، مامبز
ناسکۆل:	بیچو ناسک، کار مامز.
ئاوابون:	بزر بون، له به رچاو لاجون، غروب
ئاوه ژو:	پشت و رو، نه م دیوه و دیو، تیاچون
ئاسایی:	مه عمولی.
ئاژال:	پاتال، ولسات، گا و گۆل، مه رو مالات، پر و پوش، جیلکه و چال، ئاژه ل
ئامیته:	تیکه ل، تیکلاو، لیکدراو
ئاخه وتن:	قسه کردن، وتووژ، په بوین
نه بو هوزه یل عه لاف:	له ۲۳۵ مانگی له دایک بسوه و له ۸۵۰ زاینی مردوه، بیره وه ر، و موته که لیم ی موعته زیلی بوه، نه فی سیفات له خوا، إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ و إِنَّ عِلْمَهُ ذَاتَهُ و له فه لا سیفه شوینی وه رگرتوه.
نه شعه ری:	نه بو حه سه ن عه لی کوری ئیسماعیل نه شعه ری، دژی موعته زیله و سه ر ده سته ی نه شعه ریانه که بر وای وایه ئوصولی دین: ته وحید، مه عاد، نبوه ته، و بر وای به قه لب و دلّه وله ۲۶۰ له دایک بوه و له ۳۳۰ وه فساتی کردوه و کتیبی زوری له پاش به جیماوه: لومعه، موجه ز، ئیزاح بورهان، ته بینی ئوصولی دین، ئیبانه، شه رح و ته فصیل له ره دی نه هلی ئیفکدا.
ب:	
بناغه:	بنچینه ی خانو، خیم، هییم
بفه:	ترس، مه ترسی، خه ته ر
به ل:	جوانی قه د باریک، بلیندتر له ده ور و به ری خوئی، مل به رز، دریژ.

میوه،	به ر:
پنجی بیستان (برکه کاله ک).	برکه:
که لاک، منداری نازه ل.	به لاته:
ده نگی کاريله، ناسک، ده نگی به رخی ساوا	باله:
نه خه وتو	بیدار:
له دوانه هاتو، بی برانه وه	بیداوی:
خاوه ن بیران، زانایانی خاوه ن بیر	بیره وه ران:
خیرا	به له ز:
که م عه رز، نا به رین، مه حدود	به رته سک:
بی ئوقره، هه ر له گه راندا، بی ئارا و قارا، صیفه موباله غه یه.	بزوز:
به د فه ر، خراب	بی فه ر:
گوم بون، له به ر چاولاچون	بزر:
هیوا براو، بی هومید	بی هیوا:
په یدا بون	به دیهاتن:
خوا، موجد - سازده ر	به دیهته ر:
په یدا بو	به دیهاتو:
بی دوابران، بی نیهایه ت	بی برانه وه:
ویشک، ویشکی، ویشکانی.	به ژ:
داب وده ستور، مه رسوم، شیوه، رمین و	باو:
ره ونه ق- (تیروکه وان له باو که وتوه)	
وه زعی ژین	باری ژیان:
په روه رده کردن، عاملاندن	بارهینان:
گونجان، مه یسه ر بون، خونجان، بوزخواردن، گونجاندن	بوز:

به سه رهات: سه ر بوهوری
به خشه ر: ده هه نده، دلاوا، دل لاوتین

پ

په یوین: قسه کردن، ناخه وتن
پیل: شه پۆل، مه وج.
پیشواز: به ره و پیرچون، به پیره وه هاتن
پن لیهه لئنان: به رز کردنه وه، چونه قولایی مه به ست، پن له ناش
هه لئنان بو درشت هارین
په له: له ز، خیرا، به پن، ژیان زۆر به پن به، خیرا ده روا
پوستین: جلکی له پیست، که په نک
په ریز: جار، جارِه گه نمى دروینه کراو
په رژین: شوره، هه لی کار له باره ی شتیکه وه، (نام په رژی)
په رژان، ته نینی ده وری شتیکه.

پز: ته ژى
په ری: خوړی، ژنی جوان و بیخه وش، پاک و له تیف
پول: دراو، قوشه
پووان: سووان، هه پرون، تیاچون
پاژ: حوزه — پارچه، کوت، له ت، له تی

ت

ته کوز: ریک و پیک، له باروبی که مایه سی، نه زم و ته رتیب
ته ریک: ته نیابون، گوشه گیر
تیاچون: له ناوچون

تیا ده چئ: له ناو ده چئ
 تپه ربون: هاتن، روښتن، عوبور
 ته ژى: پر، ليو او ليو، پراوېر
 تپه له نگو تن: رو به رو بون، لوت و بزوت، توش يه كتر هاتن
 توف: توفان، سه رما، سه خله ت
 ته سه لسول: زاراوه ي زانستی كه لامه، زنجيره .
 تازه به ديهاتو: حاديس، تازه
 تين: گه رما، ته وژرم
 تافگه: قه لپه زه، هه لدير، نابشار، ناوى به خور، خورپين

ج

جيره: به شه نان و بزبو، موچه و به رات
 جار: جيگه گه نمى دوراوه، جاره بى، جاره جو
 جو: ده غلى هه والى گه نم، جوگه، جو بار، شوينى ناو پيدا روښتن.
 جو: موسايى، جوله كه
 جام: كاسه، قاپ، ده فرى قولى چكوله، شوشه، ناوينه، جيگاي من،
 شوينى من، تاس.
 جه وال: تيزى يه ك لايى
 جا جم: مه وج، ته نراوښكه له خورى، نوينى تپوه ده پيچن
 جه ماد: بى گيان
 جيكه: جيو جيو، زربوه زربو، ده نكي تيكلاوى مه لاني بچوك
 جه رباندن: نه زمون، تاقى كردنه وه
 جياتى: باتى، له جياتى، له باتى

چ

- چوار چيوه: چارچيو، چاردار، چار عونصور
 چت: شت، تشت، توکام شت «چت له من گه ره که»
 چنگله سه ره: قژن، سه رته پله گوینی.
 چالاک: خیزا، به له ز، به پی
 چرچ: لوچ، ژاکاو، لوچ به سه ریه کداهاتو، لاواز، له رز له به رسه رما یا
 له ترسا
 چریکه: به یت و باو، داستان: حه ماسی، غه نایی، جه نگی، وه ک
 مه م وزین، به یتی ناوره حمان پاشا بابان، سوارو، شه م و شه مزین
 و...
 چیروک: نه فسانه، داستان
 چز: چزوی دویشک، زه رکه ته، قرچه ی روئی داغ، داغ نان به پیسته وه
 چنگال: په نجه ی شیر و پلینگ، چنگ، قولابی له ناسن، هه والی
 که وچک، په نجه ی درپنده
 چاخ: کاو، ده م، کات، زه مان

ح

- حه و جوش: لولینه ی مه فره ق، حه و تجوش، نافتاوه، مه سینه.
 حه یران: نه ویندار، به نده وار، عاشق، سه رلی شیواو، هه وای
 گورانیه کی له میژینه یه، که زور به ناو بانگه، وه ک حه یرانی
 مه لاکه ریم.
 حه سار: حه وش، گورایی ناو چوار دیواری مال.
 حادیس: تازه، تازه به دیهاتو، گوئنگه ل. روداو.
 حصولی: که سبی، زانینیکه، که به خویندن به ده س بی و حاصل بی،

له راست زانستی زه روړیدایه، که عیلمی موجه ره داته به ذاتی
خوی.

صورتی زیهنی: صوره تی نه شیا که له زیهندا حاصل ده بن و وجودی زیهنی
به خۆده گرن، که صووه ری عیلمی و نه قلیشیان
پن ده و تری، له راست صوره تی حیسیدا که شکل وره نگی
نه شیای خاریجن، که به حه واس ده بیندړین.

خ

خوړ: تاو، رۆژ، نوری رۆژ.
خوړپ: توند، ناوی خوړپین، خوړپه: ده نگی که وان که به رانبه ر
به په ک ده بن.
خوړپین: خوړپ، نیرینه ی چه م، که به توندی دی.
خوله میش: خوله مره، بول.
خراب: به دغه ر، بی فه ر، ناچاک.
خیم: بناغه، هیم.
خه بات: تیکوشان – بی پشوکار کردن.
خه سار: زایه، خه سار بوه، زایه بوه، داری ژیر کاریته، بو دیوار،
له قورسایبی کاریته پاراستن.
خه ره فاو: هوش نه ماو له به ر پیری، خه ره فیآگ.
خوار: که چ، خینچ، لار، لاروویر.
خوړپه: ته په ته پ.
خپو: خاوه ن، خپوی کانی، خودان.
خودان: خپو، ساحپو، خاوه ن، مالیک.
خوړسک: خوکرد، سروشت، فیتری، ته بیعی.

خارا: له کَلّ ده رهاتو، زیره ک، ته قو و چه ف دیو.

د

دل لاوین: دلّوفان، لاواندنه وه ی دلّ

دزیو: ناحه ز، ناشیرین

داعبا: جانه وه ر، گیاندار

دوین: قسه کردن

ده س به ده س: ده ستاو ده ست، له گه ردا، به ره واج، نه غدبه نه غد.

ده ستړی: پاکي ده کرده وه – سپین، پاک کردنه وه

دادی: ده بی، دی، گه رم نه بی

دوژینه وه: دیتنه وه، که شف کردن

دنه ده ر: بزوینه ر، قانه قدیله ده ر

ده هه نده: به خشه ر، ده هنده، دلّوا، دلّ لاوین

دلّوفان: به خشه ر، ده هه نده

دژایه تی: دوژمنی کردن، زیدیه ت

دارا: ده ولّه مه ند، ده ست روو، ناوی به کئی له پاشا ماده کانه

ر

ریبوار: ریپو، موسافیر

رخ: ته ره ف، لا

رزگار: نه جات

ره خسین: سازدان

روژی به ری: په سلان، روژی قیامت

روشت: هه لدان، نمو، سه بک، شیواز، شیو

زمی: ده نگی گریان و نالاندن.

راوه ت:	واتا کردن، ته فسیر کردن، لیک دانه وه
روآله ت:	زاهیر
ره تان:	ماندوبون، خومان دو کردن، حه ول وتیکوشان
ز	
زیندو:	زیندگ، مله ی کیو، گیاندار، حه ی.
زاروک:	زارو، مندال، زاروله.
زه ریا:	ده لیا، ده ریا.
زریوار:	زریبار، ره خی ده لیا، ده ریچه یه که نیزیک شاری مه ریوان له کورده واریدا، وه ک ده ریا، گول، زه ریا مانه ند، زه ر که کورتی زه ریابه وار باشگری ته شبیه: وینه ی زه ریا
زاراوه:	له هجه، ئیستیلح، شیوه ی تایبه تی قسه کردن، دراوی ده م، زاراو.
زنانا:	هه راو و هوریا، چه قه و گوره زه نازه نا.
زانین:	عیلمی، عیلم، زانست.
زانینی حضوری:	عیلمی حوزوری، زانستی که نیازی به که سب نه بی و حازربی.

ژ

ژه نگ:	ژه نگ، چلکی سه ر کانزا، به لایه کی گه نمه که ما کیکی ره شی نال سور ی لی ده نیشی
ژه هر:	ژه حر، زه هر، سه م
ژین:	ژیان، زینده گی
ژار:	هه ژار، نه دار، کز، که نه فت
ژیر:	ئه قل، ئه قلدار، عوقول

ژیری: ئاقلی، ئه قلدار بون، ئه قلی، هوشی، هوش، به هوش

س

سه رنج دان: روانین، وردبونه وه

سوران: گه پان

سه مینه وه: راجه نین، هه لاتن، ره می

سۆز: ئه وین، عه شق، شه وق، گپ، ئاره زو، گپگرتو

سه رۆک: مه زن، ره ئیس، سه ره ک، گه وره

سه نه م: بوت، ژنی جوان

سینا: بوعه لی سینا، ئه م زانایه له ۳۷۰ له دایک بوه و له ۴۲۸ ی

مانگی له هه مدان وه فاتی کردوه، مه یلی به ئیشراق. و

صوفیه تی بوه، زۆر زانابوه و ئه م په راوانه ی نویسه:

قانون له پزیشکیدا. شفا له فه لسه فه دا، ئیشارات و

ته نبیها ته له مه نتقدا و ...

ش

شه پۆل: شاپیل، مه وج.

شه پۆل دانه وه: مه وج دانه وه.

شینکایه تی: شینکاتی، سه وزایی.

شینکه: گزویگیای تازه سه رده رهینا و له ده شت و سارا.

شلوی: لیل، قوراوی.

شیواز: ریباز، شیوه، سه بک.

شهود: دنیای شهود، عاله می عیرفان و خوا بینی، دل روناک.

ع

عه بنیه ت:

نه وه ی به یه کی له حه واس ده رک نه کرئ، وجودی
عه بنی موبینی وجودی زیهنی و خاريجی به.

عیرفان:

ناسینی خوا، ناوی زانستیکه له زانسته کانی نیلاهسی، که خوا و
په سنی خوی پئی ده ناسینری، زاکونی خواناسی، یا له رینگای به
لگه وه، که تابه ت به زانایانه، یا له رینگای پاک راگرتنی دل و
ده رو نه وه.

غ

غه زالی:

ئیمام موحه مه دغه زالی به کیکه له زانا گه وره کان جیهانی
نیسلام که له ۵۰۵ ی مانگی له توس له دایک بوه و له ۱۱۱۱ ی
زاینی وه فاتی کردوه و نه م کتیبانه ی نویسه: نه حیای علوم دین،
مشکات الانوار، المنقذ من الضلال، نهافت الفلاسيفه و...

ف

فیرگه:

مه دره سه، مه کته ب

فیرانکو:

زانکو، فیرگه، مه کاتب

فیکر:

هزر، بیر.

فیر کردن:

راهینان. تالیم دان، یاددان، ته علیم

فه رز:

واجب

فزی:

گزی کردن، فیّل کردن

فیتری:

خورسک، سروشستی، خوگرد

ق

قالب:

شتی، که کانزای تاویاوی تی ده ریژن. جه سته، له ش،

به ده ن، قوتو، ده فر، بوشت فروشتن، ژماره بو دارژاوی تونده وه
 بو، قالبه شه مچه، قالبه سابون

قولّ بی بن، عه میق
 قالوره: قالور، ساقه ته گیای ناوخالی
 قرتاله: قرتال، سه وه ته ی میوه، باغی تری.
 قاودان: دوکه لدان، قانگدان

ک

که ند: چال، چاله قوت
 کوسپ: قورت، ته گه ره.
 کورپ: کومه ل، ده سته، پول
 کومه ل: کو بونه وه
 کاکه شان: نه ستیره کانی ناسمان
 که موسکه: که م، زه ره، توژقاله زه ر.
 که ف چرین: که ف کردن، شه پول دانه وه، سیلاو کردن.
 که لام: که لامی، زانینی که لام، که لامی نه فسی یا که لامی له فزی.
 کارا: به کار، نازا، کار زان

گ

گزینگ: گزینگی خور، ره شینه ی چاو، بی بيله
 گه نجبه: گه نجینه، حیکمه ت
 گه می: لوتکه، که شتی
 گه ریان: گه ران، سوران
 گوکان: کوره کانی ناسمانی

گزی: فیل، ته له که، فزی، حیله
 گو: خر، گردیله، گرده، تویی دارینی کاشو بازی، کوره،
 جه غزی زه وی.

گه ش: روناک
 گژوگیا: نه باتات، پوش و پار. روه ک
 گپی گرت: ناوری گرت
 گر گرتن: ناور گرتن
 گه رم: داغ
 گونچکه: گوئی، گووه

ل

لینکدانه وه: توژانه وه، ته حقیق
 لینکدراو: تینکلآو، نامیته
 لکاو: پینوه نوساو
 له ز: تالۆکه، زو، عه جه له
 له ش: ته ن، به ده ن، جیسم

م

مه یسه ر: گونجان، بوز خواردن، مه یسه ربو: جی به جی بو
 مروفن: ئیسان، نه نزان – به نی ئاده م
 مونکیر: دژ، نه خواز، پوشه ر، داپوشه ری حه ق
 مه باح: جایز
 مه زن: گه وره، سه رهۆز – ریش سپی و گه وره .
 میعراج: چونه لای خوا، چونه سه ری، چونه ناسمان، به رز بونه وه،
 سه رکه وتن، نامرازی چونه بان.

موسا: پیغه مبه ری موسایی، حه رزه تی موسای کوری عیمران
 موعته زیله: ده سته بی له نه هلی سوننه ت وجه ماعت بون که له
 رۆژگاری به نی ئومیه دا سه ریان هه لدا و بنچینه
 دانه ری نه و ده سته واصل بن عه تا به که فه قی حه سه ن
 به صری بوه و له ۱۱۰ مانگی مردوه. له ریگای فه لسه فه وه،
 ته وحید بوخوا، نه فی جیسمیه ت له خوا وعه دل بوخواو...
 ده سه لماندو ئوصولی نه قیده، یان نه م پتیجاننه بوه ۱. مه نزلی
 بین المنزلین ۲. توحید ۳. عدل ۴. وعدو و عید ۵. نه مر به چاکه
 و نه هی له خراپه.

ن

نمرود: ناز ناوی پاتشای که لده (بابل) ه ناوی نینوس، که
 شاری بابل نه و سازی داوه و له گه ل حه زره تی ئیبراهیم
 دژ بوه — نمرود: شاریکه له باشور و ویرانه که ی له ۴
 کیلۆمتری سه لامیه ی عیراقه و شه لمنه صر سازی داوه.
 نه هی: مه نع، گیزانه وه، دست به سینگه وه نان.
 نه زان: نه فام، بی زانست، بی فه رهه نگ، نه خوینده وار.

و

وزه: هیز، ده سه لات، قوه ت
 ولسات: ئاژال، پاتال، مه رو مالآت
 وشکه ل: لکی داری، وشکی دار — وشکه دار — چیری و چالی ویشک
 وردبونه وه: سرنجدان، دیقه ت کردن.

هـ

هزر: بیر، میشک

هه لدان: روشت کردن، نمو

هه زم: ده رک، تووانه وه

هه له نگوتن: لوت به لوته وه نان، سه ره نگرۆ بردن، سه رسم دان

هه لئی: ده رکه وئی، رابکا

هه لاتن: ده رکه وتن، را کردن

هه لده چۆ: ده چۆته سه رۆ، که ف ده کا بۆسه رۆ، شیره که، هه لده چۆ

هۆ: سه به ب، عیله ت.

ئیبینی توفه یل: نه بوبه کر محه مه د کورپی عه بدولمه لیک، کوری محه مه د، کوری محه مه د - قیسی، پزیشک، فه یله سوف، شاعیر، وه زیر، فه قیه، نه ند و لوسی، ده لۆن: له نیوان ساله کانی:

۴۹۵ تا ۵۰۵ مانگی / ۱۱۰۲ تا ۱۱۱۱ زاینی له دایک بوه و له ۵۸۱ مانگی و ۱۱۸۵ زاینی وه فاتی کردوه و حه یی کورپی یه قزانی نویسه (شه پۆل).

دفتر نشر فرهنگ اسلامی منتشر کرده است:

خاندان وهب

تألیف: سید محمود سیاهپوش

آدم و حوا

تألیف: عبدالکریم بی آزار شیرازی

اصیل آباد

تألیف: رضا رهگذر

آفریدگار یکتا

تألیف: شهید علیرضا تقدس

رستاخیز

تألیف: عبدالکریم بی آزار شیرازی

روز شهادت و خون

تألیف: سیاوش امیری

رودخانه

تألیف: عبدالکریم بی آزار شیرازی

دنیای ناشناخته نیایش

تألیف: شهید علیرضا تقدس

دفتر نشر فرهنگ اسلامی منتشر کرده است:

سلمان فارسی

تألیف: عباس ملکی

زندگی گلها

تألیف: عبدالکریم بی آزار شیرازی

راز پرندگان

تألیف: عبدالکریم بی آزار شیرازی

قصه شعیب

تألیف: سیدعلی محمودی

قصه کافران

تألیف: ق. حسین نژاد

داستان حضرت نوح

تألیف: علی موسوی گرمارودی

بیونیک یا الهام صنعت از خلقت

تألیف: عبدالکریم بی آزار شیرازی

ابراهیم در مصاف شرک با نمرود

ترجمه: سیدمحمد شریف حجتی

دفتر نشر فرهنگ اسلامی منتشر کرده است:

نواب صفوی

تألیف: علی موسوی گرمارودی

گردون سپهر

تألیف: عبدالکریم بی آزار شیرازی

قیس بن مسهر

تألیف: سید محمد سیاهپوش

کبوتر نوح

ترجمه: عباس خدابنده

میمونهای انسان نما

ترجمه: عبدالکریم بی آزار شیرازی

زکریای رازی

تألیف: علی موسوی گرمارودی

مورچه ها

تألیف: عبدالکریم بی آزار شیرازی

شهر زنبوران

تألیف: عبدالکریم بی آزار شیرازی

ناشر برگزیده سال ۱۳۷۲
و ناشر نمونه، بهترین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران ۱۳۷۳

دفتر نشر فرهنگ اسلامی

تهران - خیابان فردوسی، رویروی
فروشگاه شهروروستا تلفن ۳۱۱۲۱۰۰

۱۶۵۰ ریال